

Posner Ders Tasarım Modeli Işığında İngilizce Ders Tasarımının Geliştirilmesi

Developing An English Course Through Posner's Course Design Model

Meltem BATURAY

G.Ü., Yabancı Diller Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara-
TÜRKİYE aturay@gazi.edu.tr

Orhan CURAOĞLU

ODTÜ, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Ankara-
TÜRKİYE curaoglu@metu.edu.tr

Recep ÇAKIR

ODTÜ, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Ankara-
TÜRKİYE rcakir@metu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada ilk olarak ders tasarımının temel unsurları ile bu unsurlar arasındaki farklar üzerinde durulmuş, sonrasında Posner'in Ders Tasarım Modeli ile bileşenleri adım adım açıklanarak örnek bir ders tasarımı oluşturulmuştur. Bu çalışmada söz konusu ders tasarımı modeli ele alınarak hazırlanan ders İngilizce Hazırlık sınıfı başlangıç (elementary) seviyedeki öğrencilere yönelik örnek ders ve ünitelerden oluşmaktadır. Bu model öğretmenlere rehber niteliğindedir ve her öğretmen kendi koşullarına uygun gerekli analizleri de yaparak kendi ders tasarımını geliştirebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretim Tasarımı, Posner'in Ders Tasarım Modeli, İngilizce Dersi Tasarımı

ABSTRACT

In this study, the authors, first, have focused on the course design, its elements and the differences among these elements; second, they have explained Posner's Course Design Model and finally gave an example of the design model. The sample design has been prepared for Elementary level Prep Class students and it consists of a whole course with all its units. This model works as a guide for teachers and every teacher can develop his own course design regarding his circumstances and by doing the necessary analyses.

Key words: Instructional Design, Posner's Course Design Model, English Language Course Design

1. Giriş

Öğretimin tasarım olmaksızın gerçekleştirilmesi çoğunlukla zordur çünkü eğitimciler, öğrenciler ile diğer ilgililerin öğretimin nerede başlayıp nereye gittiğini ve nasıl sonuçlar verdiğini bilmeleri gerekmektedir. Öğretim tasarımı; bilgi ile öğretim ve öğrenme teorilerine dayalı olarak, öğretim sürecinin analiz, tasarlama, geliştirme, değerlendirme ve yönetim aşamalarını içeren sistematik bir yöntem olarak tanımlanmaktadır (Gustafson & Branch 1997;73; Dick & Carey, 2001;6; Morrison, Ross & Kemp, 2004; 29; Smith & Ragan, 1999;17; Posner & Rudnitsky, 2001;11).

Kimin öğretim tasarımcısı olduğu ve görevlerinin neler olduğu konusunda bir çok araştırmacı tanımlamalar yapmıştır. Winn (2004) öğretim tasarımcısını, öğretimde gerçekleştirilebilecek en verimli sonuca ulaşmak için uygulamaların nasıl yapılacağı konusunda birçok teori arasından seçim yapan kişi olarak tanımlamıştır. Tasarımcının rolü bazılarının kabul ettiği gibi sadece öğretilecek konuyu seçmek değil teoriler doğrultusunda hedef kitleye, öğretim ortamına ve konuya uygun öğretim stratejilerinin belirlenmesidir (Ertmer ve Newby, 1993). Bir ders veya ünite tasarımı daha genel bir süreç olan program geliştirmenin alt parçasını oluşturur ve program geliştirmede söz konusu olan birçok kavramın kullanımını gerektirir. Program geliştirme; ders ve ünite tasarımında da olduğu gibi, programın gerekçesinin özenli bir biçimde yazılmasını, öğrenciler tarafından öğrenilmesi beklenen konular hakkında kararlar alınmasını, konuların düzenli bir biçimde sunulmasını, farklı öğretim stratejilerinin belirlenmesini

ve tüm bunların planlanmasını ve değerlendirilmesini gerektirir. Bununla birlikte her bir program geliştirme yaklaşımı herkes için aynı değildir ve hedef kitle, eğitim ortamı, konu ve seviye gibi faktörler tasarımı etkiler. Kiraz ve diğerleri (2004) esasen öğretmenlerin eldeki imkânlar dahilinde var olan eğitim sisteminin gerekliliklerine kendi tasarım yaklaşımlarını uyarlama eğiliminde olduklarını belirtmişlerdir. Bir dersin tasarımında öncelikli olarak hangi dersin planlanacağına karar verilmeli bunu yaparken de aşağıdaki unsurlara dikkat edilmelidir:

- Dersin ne kadar zaman alacağını belirlenmesi (bir yıl ya da bir dönem)
- Konu alanında yeterli bilgiye sahip olunması
- Konunun sosyal veya eğitimsel ihtiyaçlara cevap verebilmesi
- Dersin farklı bir biçimde sunulabilmesi (farklı kitlelere, farklı şekillerde) (Posner, 2001).

Bu çalışmada Posner'in (2001) ders tasarımı modeli ele alınarak İngilizce Hazırlık sınıfı başlangıç (elementary) seviyesine yönelik ünite ve ders tasarımı geliştirilmiştir. Bu tasarım öğrencilerin ders saatleri göz önünde tutularak daha da geliştirilebilir .

2. Ders Tasarımının Temel Unsurları

Bir ders tasarımı temel alınacak en önemli unsur programdır. Bir ders planlanırken, programla ilgili farklı tanımları ve bazı kavramsal farklılıkları anlamak önemlidir. Bu kavramsal farklılıklar şunlardır:

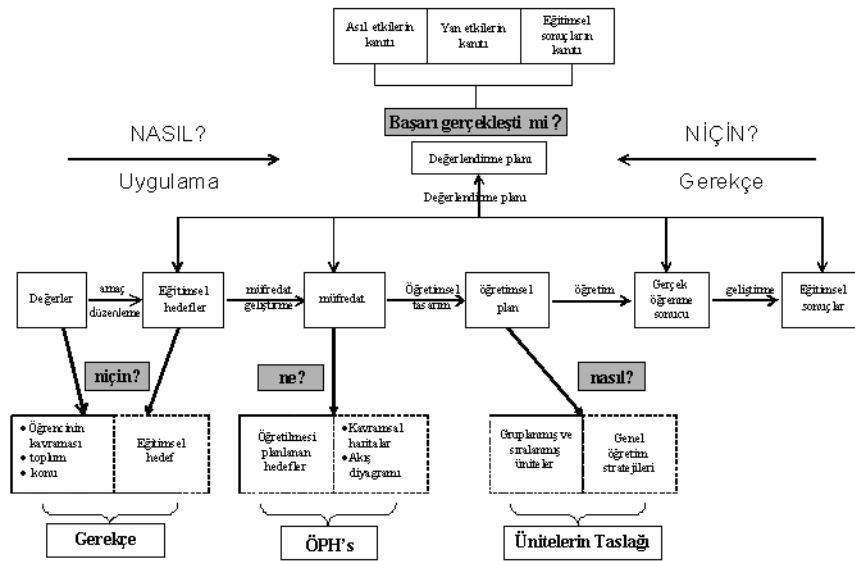
Süreç-ürün: Süreç, bir veya birden fazla olaydan oluşur. Ürün ise, süreç sonunda üretilen bir sonuçtur. Örneğin bir binanın projesi(planı) üründür, bu projeyi oluştururken takip edilen tüm işlemler de süreci oluşturur (Posner, 2001).

Program- Öğretim: Posner'a (2001) göre, program "Neyin" öğrenileceğini, hedefler ise içeriğin "Niçin" öğrenileceğini, öğretim planı ise öğrenmenin "Nasıl" kolaylaştırılacağını belirtir. Bu ilişkiye göre, program ders tasarımı, ders tasarımı da öğretimi kapsar. Örneğin, İlköğretimde 6,7 ve 8. sınıflarda Fen Bilgisi dersinde ne

okutulacağı **programdır**. 6. Sınıf Fen Bilgisi dersinde ne öğretileceği **ders tasarımıdır**. Bu öğretimin nasıl yapılacağı ise **öğretim planıdır**.

Şekil 1’de Posner’in (2001) ders tasarım modeli ve bu modelin bileşenleri görülmektedir. Bu şekilde aynı zamanda bir ders tasarımının temel süreçleri ve bu süreçlerin sonuçları da belirtilmektedir. Şekildeki oklar; süreçler olarak kutular ise ürünler olarak yorumlanabilir. Şekilde soldan sağa doğru gidildikçe uygulama sürecine ilişkin soruların cevapları bulunabilir. Örneğin “bir tasarımcı inandığı değerlerini tasarıma nasıl yansıtır?” sorusu “Dersin gerekçesini oluşturan özel eğitim hedeflerine yönelerek yansıtır” şeklinde cevaplanır. Tasarımcı eğitim hedeflerini nasıl uygular? Öğrencilerin belirli bir program dahilinde belirli bir içeriği öğrenmelerini sağlayarak. Tasarımcı programı nasıl uygular? Bir takım öğretimsel etkinlikler yaparak. Tasarımın bu kısmında öğretim yöntemleri de devreye girer. Şekilde sağdan sola doğru gidildikçe programın gerekçesine ilişkin soruların cevapları bulunabilir. Örneğin neden bu öğretim planına ihtiyaç var? Çünkü öğretim planına bu program rehberlik ediyor. Neden bu programa ihtiyaç var? Belirlenen eğitim hedeflerine ulaşmak için.

Posner’in Ders Tasarım Modeli ve Bileşenleri

Şekil 1

Bu şekil, eğitim süreçleri ve ürünleri arasındaki mantıksal ilişkileri açıklamasına rağmen, doğrusallık açısından bir takım yanlış anlamalara neden olabilir. Posner'in (2001) da ifade ettiği gibi düşülebilecek en büyük hata bu ders tasarımının adım-adım takip edilen bir süreç olduğunun kabul edilmesidir. Posner (2001) ısrarla bu ders tasarımının doğrusal olmadığını sadece mantıksal olarak belirli bir düzende ilerlediğini savunmaktadır. Örneğin: eğitim hedeflerinin ve değerlerinin ders tasarımının başlangıcında yer verilmesine gerek olmadığını ifade eder. Ve yine kendi ifadesiyle, bu tasarımın dersin mantıksal ve kavramsal ilişkileri üzerine kurulduğunu ve takip edilecek prosedürleri göstermediğini ifade eder.

Bu bölümde, sözkonusu model temel alınarak bir ders tasarımının ilk aşamasından son aşamasına kadar geçen süreçler sunulmaktadır. Daha önce de söz edildiği gibi bu tasarımda unutulmaması gereken, bu süreçlerin yer değiştirebileceği veya bazılarının duruma göre gerekirse göz ardı edilebileceğidir.

3. Ders Tasarımı

Dersin Tanımı:

Ders tasarımının hangi hedef kitleye hazırlandığı açıklanır. Bu çalışmada, Posner (2001) ders tasarım modeline dayalı olarak bir üniversitenin İngilizce hazırlık sınıfında okuyan, başlangıç (elementary) seviyesindeki öğrencilere ders tasarımı yapılmıştır. Öğrencilerin, bu dersin öncesinde giriş (starter) seviyesini başarıyla tamamladıkları öngörülmüştür.

Adım 1: Başlangıç Fikirlerinin Üretilmesi

Bir ders tasarımında yapılacak ilk adım başlangıçta akla gelen tüm fikirlerin bir listesini oluşturmaktır. Bu liste, herhangi bir biçimde olabilir ve dersle ilgili akla gelen konu alanlarını, içeriklerini, özel işlevlerini, öğretim tekniklerini vs. içerebilir. Bu listenin içeriğinin uyumlu olması önemli değildir.

Yılın ve ayların adlarını sorma ve söyleme
 Birisinin ismini sorma ve cevaplama
 Birisinin yaşını sorma
 Kişisel bilgiler öğrenme ve söyleme
 Zamanın ifade edilmesi
 Bir nesnenin nerede olduğunu söyleme
 Orada var mı? yok mu? soruları ile soru sorabilme ve cevaplama.

Adım 2: Grafikler (Graphics)

Grafikler, başlangıç fikirlerini organize etmeyi ve bu fikirler arasındaki ilişkileri keşfedip bir araya getirmeyi sağlarlar. Bu grafiklerin ağlar (web), sürekli dizi, problem-çözüm taslakları ve devir gibi birkaç çeşidi vardır.

Adım 3: Ders Taslağının (Outline) Oluşturulması

Ders taslağı öğretilmesi planlanan temel fikirler, konu başlıkları ve bunlarla ilgili diğer alt-başlıkları kapsar. Ders taslağı hazırlamak ders planlayıcısının konuyu ana hatlarıyla ortaya koymasıdır. Bu aşamada en akıllıca yol dersle ilgili iyi kaynaklara başvurmaktır. Taslağa konulan her bir maddenin derste kesinlikle öğretileceği söylenemez. İleriki aşamalarda gereksiz görülenler çıkarılabilir. Her bir alt başlık ana başlıkla ilgili olmalıdır.

Teaching Elementary English

1. İnsanlarla tanışma ve selamlama
 1. İnsanların halini hatırlama
 2. Birisinin ismini sorma ve cevaplama
 3. Birisinin yaşını sorma
 4. Birisinin nereli olduğunu sorma
2. Zamanın ifade edilmesi
 1. Saat kaç olduğunu sorma ve söyleme
 2. Yılın ve ayların adlarını sorma ve söyleme
3. Çevredeki nesnelere tanımlama
 1. Bir nesnenin nerede olduğunu söyleme
 2. Orada var mı? yok mu? soruları ile soru sorabilme ve cevaplama.
4. Kişisel bilgiler öğrenme ve söyleme
 1. Birisinin mesleğini sorma ve söyleme
 2. Bir kimsenin sevdiği ya da sevmediğini sorma ve söyleme
5. Yön tarif etme (Directing someone to a place)

Çevredeki nesnelere tanımlama
 Birisinin mesleğini sorma ve söyleme
 Bir kimsenin sevdiği ya da sevmediğini sorma ve söyleme
 İnsanların halini hatırlama
 Saat kaç olduğunu sorma ve söyleme
 Birisinin nereli olduğunu sorma

Adım 4: Öğretilmesi Planlanan Hedefler (ÖPH)

Bu hedefler, öğrencinin öğrenmesi gereken her şeyi kapsar. Bunlar bir fikir, beceri, veya teori olabilir. Hedefler başta yazılan başlangıç fikirleri arasından seçilir. Bu aşamada az hedef belirlemektense çok hedef belirlemek daha mantıklıdır. Sonrasında belirsiz olanlar elenebilir veya daha net hale getirilip, bu hedeflerin içerisine katılabilir.

Adım 5: Öğretilmesi Planlanan Hedeflerin Sınıflandırılması

Bu aşamada sınıflandırma gereklidir çünkü farklı öğrenimler farklı öğretim yöntemlerini gerektirir. Hedefler öncelikle kavrama (understanding) ve beceri (skill) hedefleri olarak iki temel gruba ayrılır. Genellikle kavrama, üzerinde durduğumuz bilgi ve inanışlardır ve "bir şeyi bilmek" olarak adlandırılabilir. Örn: Fikirler, kavramlar, gerçekler, teoriler vb. Beceriler ise öğrencilerin dersin sonunda zihinsel ve fiziksel olarak kazanmaları gereken davranışlardır. Mesela; okumak, bisiklete binmek, bulmaca çözmek gibi.

Kavrama hedefleri

Temel zamanların anlaşılması
Yer edatların bilinmesi
İnsanların nasıl selamlanacağını
bilinmesi
Soruların nasıl sorulacağını bilinmesi

Beceri hedefleri

Zamanın nasıl ifade edileceği
Birine yön tarif etme yeteneği
Kısa cevaplar verebilme yeteneği

Adım 6: Merkezi Soruların Yazılması ve Terminolojinin Analizi

Başlangıç fikirleri, dersin taslağı ve öğretilmesi, planlanan hedefler dersin alanının içindedir. Merkezi sorular (central questions) ise tüm bu unsurlar arasında bir bütünlük sağlar. Farklı dersler için farklı sorular hazırlanır. Bazı derslerin sonunda, öğrenciler merkezi soruların cevabını bulabilir. Fakat felsefe ve edebiyat gibi kimi derslerde, sorular açık uçlu olabilir, öğrenciler ders sonunda sorunun cevabını bulamaz ve soru, öğrencileri bağımsız çalışma yapmaya zorlar. Merkezi soruları yazmanın en kolay yolu, öğrenciler için dersin final sınavı hazırlanmış gibi hayal edilmesidir. Merkezi soruların Araştırmaya Yönelik, (Inquiry Orientation), Değerlendirmeye Yönelik, (Appreciation Orientation), Probleme Yönelik, (Problem Orientation), Karara Yönelik

(Decision Orientation), Beceriye Yönelik (Skill Orientation) ve Kişisel Gelişime Yönelik Sorular (Personal Growth Orientation) gibi çeşitleri vardır. Merkezi sorular dersin tutarlı olması ve bir bütün içerisinde değerlendirilmesi açısından önemlidir. Tabiki tasarlama aşamasında dersin bir bütün içerisinde ifade edilebilmesi için daha fazla şemaya ya da grafiğe gereksinim olduğu da bir gerçektir. Bunlar kavram haritaları, öyküsel anlatım ve akış diyagramlarıyla gerçekleştirilir.

Bunun yanısıra, ders taslağı, beceri ya da kavrama dayalı hedeflerde yer alan terminoloji analiz edilmeli ve öğrencilerin öğrenmesi gereken temel fikirleri temsil eden kelimeler ya da terimler listelenmelidir.

Adım 7: Başlangıç Fikirlerinin İlişkilendirme Çeşitleri

Kelimelerin var olduğu liste düzenlenmeli ve bir diyagram haline gelecek şekilde birbirine bağlanmalıdır. Haritayı daha anlamlı ve eksiksiz hale getirecek fikirler eklenmelidir. Haritada fikirler arasında temel ilişkilerin net bir biçimde ifade edilmediği kontrol edilmelidir, çünkü bu fikirler önceki aşamalarda basitleştirilmişti.

Kavram Haritaları (Concept Maps): Bu haritada, fikirlerin birbiriyle ilişkileri gösterilmektedir. Bu fikirler, kavramları, teorileri, gerçekleri, kuralları, prensipleri vb. içerir. Tüm bu ilişkiler basit, karmaşık, açık ya da belirsiz bir biçimde gösterilebilir. Kavram haritalarının ilk adımı, anahtar kelimeleri belirlemek ve bunları mantık çerçevesinde düzenlemektir. Haritalar konuya ya da tasarımcıya göre değişik şekillerde ele alınabilir. Dersin kavram haritası hazırlanırken tüm temel kavramları bir haritada temsil etmek güç olabilir, bu durumda öncelikle genel kavram haritası oluşturulup daha sonra detaylar aynı atlaslarda olduğu gibi başka kavram haritalarında gösterilebilir. Bir kavram haritasının oluşturulmasında amaç, sonradan gözden geçirilebilecek bir çerçevenin yapılandırılmasıdır.

Öyküsel Anlatım (Narratives): Etkili bir ders tasarlamının başka bir yolu da dersin hikayesini yazmaktır. Bazı içerikler karmaşık, iyi yapılandırılmamış, fikirler arasında bağlantılar kopuk olabilir ve ayrıca da bu içerikler haritayla gösterilmeye imkan sağlamazlar. Bunun için öyküsel anlatım tercih edilir.

Akış Diyagramları (Flowcharts): Eğer karmaşık bir konu anlatılacaksa akış diyagramları tercih edilir. Fakat, karmaşık olan konuya ait parçalar iyi belirlenmiş olmalıdır. Bunları kullanarak, tasarımcı hangi alt-konuların sunulup sunulamayacağını, hangilerinin aydınlatılmaya ihtiyacı olduğunu, ya da hangilerinin yanlış sunulduğunu tespit edebilir.

Adım 8: Öğrencilerin Mevcut Durumlarının Tespit Edilmesi

Farklı Geçmişe Sahip Olan Öğrenciler (Students with Diverse Backgrounds): Öğretmenler, öğrencilerini daha iyi tanımak ve bunu programın hazırlanmasında kullanmak üzere, öğrencilerinin kültürleri, yaşam ortamları ve özel hayatları hakkında bilgi sahibi olabilmeleri için varolan tüm kaynakları kullanmalıdır.

Önyargılar (Preconceptions): Öğrenciler hiçbir derse bilgisiz gelmezler. Genellikle yanlış, doğru ya da kısmen doğru olan önyargılarla gelirler. Bir ders için ÖPH'ler planlanırken, tasarımcı konuyla ilgili olarak öğrencilerin sahip oldukları önyargıları bilmelidir. Bunu gerçekleştirmenin en güzel yolu, öğrencilere açık oturumlar düzenlemek ya da onları öğretmenin sorularını cevaplarırken veya öğretmene bir şeyler anlatırken iyice dinleyip gözlemlemektir. Öğrencilere temel fikirler içeren haritalar verilir, kavram haritası üzerinde bu fikirler arasındaki ilişkileri buldurmak da denenebilir.

Başlangıç Seviyesi Becerileri (Entry-level Skills): Bunlar öğrencilerin beraberinde derse taşıdıkları kimi zaman öğrenmelerine engel teşkil eden kimi zaman da onların yeni öğrenecekleri konulara temel olabilecek becerilerdir. Daha önce açıklanan ve öğrencinin mevcut durumunun tespitine ilişkin unsurlar, bu dersi alacak olan öğrencilerin analizinin oluşturulmasında faydalıdır. Bu işlem de dersin gerekçesinin yazılmasına temel teşkil eder.

Adım 9:Dersin Gerekçesinin (Rationale)Yazılması

Dersin gerekçesi, dersin temelini oluşturan eğitim hedefleri ve değerlerini netleştiren bir ifadedir. Bu dersin temelinde yatan değerler; bireyin toplumdaki rolü, eğitimin toplumsal rolü, toplumun ve insanların hedefleri, geleceğin günümüzle ilişkisi ve hangi

bilginin en faydalı olduğunun sorgulanmasıyla ilgilidir. Dersin gerekçesi problem, öğrenci, toplum ve konu gibi faktörleri içermelidir. Dersin gerekçesinde yazılan hususlar, öğretilmesi planlanan hedeflere göre daha genel ve kapsamlı olmalı ve yine bu ifadeler tahmin edilen eğitimsel sonuçları ifade etmelidir. Mantıksal olarak, dersin gerekçesi tasarımın en baştaki aşamasıdır, fakat başka faktörlerin devreye girmesiyle gerekçe öğretilmesi planlanan hedefler aşamasından sonra ve yine bu hedeflerin gözden geçirilip netleştirilmesinden hemen önce belirlenebilir. Gerekçe ders tasarımının sonraki aşamaları için bir rehber niteliğindedir.

Adım 10: Öğretilmesi Planlanan Hedeflerin Gözden Geçirilmesi

Daha önce de söz edildiği gibi, dersin planlanmasının katı bir biçimde bir sırayı takip etmesi gerekmez ama yeniden gözden geçirmeler yapılması ya da önceki fikirler ile aşamaların geliştirilmesi söz konusudur. Ders tasarımında sürekli tekrarların yapılmasına ve tasarımın gözden geçirilmesine “dairesele ders tasarımı” denir ve Posner’a (2001) göre bu bir ders tasarımında en verimli olan yaklaşımdır.

Adım 11: Öğretilmesi Planlanan Hedeflerin Kategorilere Ayrılması

Öğretilmesi planlanan hedefler netleştirilmeden önce kategorilere ayrılmalıdır. Daha önce ÖPH’ler kavrama hedefleri ve beceriler olarak ikiye ayrılmıştı. Şimdi tekrar kendi içlerinde farklı kategorilere bilişsel (cognitive) ve duyuşsal (affective) kavrama ile bilişsel, duyuşsal ve devinişsel (psiko-motor) beceriler olarak ayrılırlar.

Adım 12: Öğretilmesi Planlanan Hedeflerin Dengelenmesi

Denge aşaması, öğretilmesi planlanan hedeflerin yerine getirilmesi kadar dersin gerekçesi ile tutarlılığına, eksikliklerin ya da fazlalıkların olup olmadığına ve önemli olan hedeflere öncelik tanınması gibi detaylara bakılmasıdır.

Adım 13-14: Ders Ünitelerinin Biçimlendirilmesi ve Düzenlenmesi

Ders ünitelerinin birleştirilmesi iki farklı şekilde ele alınabilir; ya ÖPH’ler birbirine uyumlu gruplar halinde toplanır (dünya ilişkili, kavram ilişkili, araştırma ilişkili, öğrenme ilişkili, fayda ilişkili) ve ünite haline getirilir ya da üniteler; öğretilmesi

etkinlikler, iletişimsel etkinlikler, grup çalışmaları, konular veya problemler etrafında yani öğretimsel odak noktaları etrafında toplanır. Ünitelerin biçimlendirilmesinden sonra, ders tasarımında grubun ve sıranın nasıl olacağını planlayarak dersi düzenlemek önemlidir. Bu düzenleme sadece her bir ünitenin kendi içinde değil, aynı zamanda bütün üniteler arasında da uyum aranarak yapılmalıdır. Başka bir deyişle, bir ünite diğer ünitelerle ilişkisine bakılarak, uygun bir biçimde uygun yere yerleştirilmelidir. Dersin düzenlenmesi dersin gerekçesi ile uyumlu olarak planlanmalıdır. Ünitelerin sıra halinde düzenlenmesiyle dersin son hali yani öğrencinin önüne gelecek olan hali ortaya çıkar.

Örnek:

Ünite 1: İnsanlarla tanışma ve selamlama

1. İnsanların halini hatırlama sorma
2. Birisinin ismini sorma ve cevaplama
3. Birisinin yaşını sorma
4. Birisinin nereli olduğunu sorma

Ünite 2: Zamanın ifade edilmesi

1. Saat kaç olduğunu sorma ve söyleme
2. Yılın ve ayların adlarını sorma ve söyleme

Ünite 3: Çevredeki nesnelere tanımlama

1. Bir nesnenin nerede olduğunu söyleme
2. Orada var mı? yok mu? soruları ile soru sorabilme ve cevaplama.

Ünite 4: Kişisel bilgiler öğrenme ve söyleme

1. Birisinin mesleğini sorma ve söyleme
2. Bir kimsenin sevdiği ya da sevmediklerini sorma ve söyleme

Adım 15: Genel Öğretim Stratejileri Geliştirme

Öğrenme aktif bir süreçtir ve bu nedenle öğrenciler için bir takım etkinlikler ile etkin öğretim ortamının hazırlanması gerekir. Bu adım, öğrenmenin hangi yöntem, materyal, strateji, ödev ve ödüllerle ve nasıl yapıldığıyla ilgilidir. Farklı öğrenme çeşitleri farklı öğretim stratejileri gerektirir. Öğretim stratejileri belirlenirken beceri, bilişsel ve duyuşsal alanlar için özellikle dikkat edilmesi gereken noktalar vardır.

Adım 16: Ders Değerlendirilmesinin Planlanması

Posner'ın (2001) ders tasarım modelinde, ÖPH'ler dersin değerlendirilmesi için gerekli verileri toplamada bir rehber rolü oynar. Bunların sonucunda istenen öğrenmeye ulaşılabılır.

ulaşamadığına karar verilir. Dersin temel etkileri, (Main Effects) dersin ÖPH'lerinin gerçekleşenleri olarak belirlenir. Beklenen sonuçlar haricinde ortaya çıkan sonuçlar da yan etkileri (Side Effects) diye adlandırılır. Temel sonuçların ve yan sonuçların toplamı tasarımcıyı Gerçek Öğrenme Sonuçlarına (GÖS) (Actual Learning Outcomes) ulaştırır. Bir başka ifadeyle GÖS, öğrencinin bir ders süresince yada bir dersin bir bölümünde öğrendiği bilgilerin bütünüdür.

Temel Etkilerle İlgili Delil Toplama: Daha önce dersin ÖPH'leri, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel kavrama ile beceriler olmak üzere kategorilere bölünmüştü. Sözkonusu kategorilere ayrılan ÖPH'lerden hangilerinin gerçekleştiğini, hangilerinin gerçekleşmediğini ortaya çıkaran gerçek öğrenme sonuçlarına bakılarak değerlendirme yapılır.

➤ **Eğitimsel Sonuçların Delillerini Toplama:** Eğitimsel sonuçlar, Gerçek Öğrenme Sonuçlarının (Actual Learning Outcomes) karmaşık olan tüm etkisi ile öğrenciyi etkileyen diğer faktörlerin bileşkesidir. Eğitimsel sonuçları değerlendirmek oldukça güçtür. Sonuçlar her zaman hali hazırda gözlenemeyebilir veya tek bir davranışa göre bir yargıya varılarak yazılamaz. Aslında eğitimsel sonuçlar ders sona ermeden ortaya çıkmaz. Ders planlama adımlarının içinde eğitimsel sonuçların delillerinin toplanmasına dair bir basamak olmamasına rağmen, ders değerlendirmesi açısından mümkün oldukça delillerin toplanması önemlidir. Bu delillerin toplanmasının sebeplerinden biri de geleneksel değerlendirme yöntemlerinden ileri gelen kaygılardan dolayıdır. Geleneksel değerlendirme yöntemlerindeki önemli problemlerden biri, lüzumsuz ve ufak tefek noktaların karşılaştırılmasıdır. Genelde okulların kullandığı kısa cevap ve çoktan seçmeli test sınavları okullara özeldir ve gerçek hayatla pek örtüşmez. Gerçek hayatta değerlendirme, verilen bir işi kişinin bilgisini kullanarak tamamlaması ile ölçülür. Bunları değerlendirirken de insanlar kendilerine özgü yöntemler kullanır. Bu tip değerlendirme yöntemine *Özgün Değerlendirme Yöntemi (Authentic Assessment) denir*. Özgün değerlendirme de üç ana biçimde toplanabilir, bunlar kağıt kalem değerlendirmesi (paper pencil tasks), performans (performance) ve portfolyo değerlendirmedir (portfolio).

➤ **Yan Etkilerle İlgili Delil Toplama:** Başka önemli bir delil çeşidi ise yan etkilerle ilgilidir. Bunlar ders planlandığı sırada bilinmeyen hatta düşünülmeyen sonuçlardır. Bu nedenle bu tip delilleri toplamak da elde bir kılavuz yok iken oldukça zor olabilmektedir. Bunun için değerlendirmeye kılavuzluk etmesi için muhtemel yan etkileri tanımlamak gerekmektedir. Yan etkileri tespit etmek için en yararlı yöntem, öğretim planının dikkatli bir biçimde incelenmesidir. Bu plan içinde dikkat edilmesi gereken üç temel öge vardır; bunlardan birincisi öğrencinin öğretmenle iletişimi, ikincisi öğretimsel odak noktası (instructional foci) ve son olarak da dersin ünitelerinin organizasyonudur.

4. Sonuç

Bu çalışmada ilk olarak ders tasarımının temel unsurları ile bu unsurlar arasındaki farklar üzerinde durulmuş, sonrasında Posner'ın (2001) Ders Tasarım Modeli ile bileşenleri adım adım açıklanıp örneklendirilerek örnek bir ders tasarımı oluşturulmuştur. Bu çalışmada sözkonusu ders tasarım modeli ele alınarak hazırlanan ders İngilizce Hazırlık sınıfı başlangıç (elementary) seviyedeki öğrencilere yönelik örnek ders ve ünitelerden oluşmaktadır. Bu model öğretmenlere rehber niteliğindedir ve her öğretmen kendi koşullarına uygun gerekli analizleri de yaparak kendi ders tasarımını geliştirebilir. Literatürde pek çok öğretim tasarımı modeli olmasına rağmen (Gustafson & Branch 1997) bunların hiçbiri dersi anlatan öğretmene yönelik değildir. Bu yüzden bu çalışmada yapılan örnek modelin, Posner (2001) ders tasarım modelinin esnekliğinden dolayı diğer derslere de örnek teşkil edip öğretmenlerin ders tasarımında daha etkili bir rol üstlenerek kendi derslerini oluşturmalarına da yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

Arends, R. I. (2001). Learning to Teach. USA: Mc Graw Hill.

Ertmer, P. A. ve Newby, T. J. (1993). Behaviorism, cognitivism, constructivism: comparing critical features from an instructional design perspective. Performance Improvement Quarterly, 6 (4), 50-72.

- Dick, W., Carey, L. ve Carey, J. O. (2001). *The Systematic Design of Instruction*. New York: HarperCollins.
- Gustafson, K.L., Branch, R. M. (1997). Revisioning Models of Instructional Development. *Educational Technology Research and Development*, 45(3), 73- 89.
- Morrison, G. R., Ross, S. M., ve Kemp, J.E., (2004). *Designing Effective Instruction*. US: John Wiley & Sons, Inc.
- Kiraz, E, Hardal, Ö. Akdag, Z. ve Güzel, C.I. (2004) Designing an Instruction or Using A Designed Instruction: Critiquing the Teachers' Instructional Design Approach. Conference on Quality in Education in the Balkan Countries, Sofia, 1-4 July, Bulgaria.
- Posner, G. J, Rudnitsky, A. N (2001) *Course Design: A guide to Curriculum Development for Teachers*. USA: Addison Wesley Longman, Inc.
- Smith P. L. and Ragan, T. J. (1999). *Instructional Design*. New York: Merrill.
- Tyler, R.W. (1971). *Basic principles of curriculum and instruction*. London: The University of Chicago Press.
- Winn, W. (2004). Cognitive perspectives in psychology. Yayımlandığı kitap D.J. Jonassen (Editör), *Handbook of Research on Educational Communications and Technology*, 2nd ed. (79-112). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.